

Akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyinin akademisyenliğe yabancılaşmaya etkisi üzerine bir araştırma

Sorumlu Yazar/
Corresponding Author:

Erkan Nur
Arş. Gör.
Harran Üniversitesi
erkan.nur@harran.edu.tr
0000-0002-5131-4742

Ferit Küçük
Prof. Dr.
Harran Üniversitesi
feritk@harran.edu.tr
0000-0001-7291-5590

Öz

Bu çalışmanın amacı, akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyinin mesleklerine yabancılaşmaya olan etkisini belirlemektir. Araştırmanın örneklemini, Harran Üniversitesinde farklı unvanlarda görev yapan, 224 akademisyen oluşturmaktadır. Araştırma için ihtiyaç duyulan veriler, yüz yüze ve online anket tekniği ve kolayda örnekleme yöntemi ile toplanmış olup elde edilen veriler, SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda, Pearson korelasyon analizi, hata terimleri arasında otokorelasyon olup olmadığını belirlemek amacıyla, Durbin Watson testi analizi ve öne sürülen hipotezleri test etmek için regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda koronavirüs kaygı düzeyinin, akademisyenliğe yabancılaşma alt boyutlarından bilimsel araştırmaya yabancılaşma, yalıtılmışlık ve güçsüzlük üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilirken kendine yabancılaşma ve öğretime yabancılaşma üzerinde ise herhangi bir anlamlı etkisi bulunamamıştır. Elde edilen sonuçlar, literatür çerçevesinde tartışılmış ve bu doğrultuda öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Koronavirüs Kaygı Düzeyi, Akademisyenliğe Yabancılaşma, İşe Yabancılaşma, Akademisyen.

JEL Kodları:
D23, M10, M19.

A study on the effect of academics' level of coronavirus anxiety on alienation from academic profession

Abstract

This study aimed to determine the effect of academics' coronavirus anxiety levels on alienation from their profession. The research sample consisted of 224 academics working at different titles at Harran University. The data were collected using face-to-face and online survey techniques and convenience sampling methods, and the obtained data were analyzed using the SPSS package program. Pearson correlation analysis and Durbin-Watson test analysis were performed to determine whether there was autocorrelation between error terms, and regression analysis was conducted to test the hypotheses. The analysis revealed that coronavirus anxiety had a positive and significant effect on alienation from scientific research, isolation, and powerlessness, which are sub-dimensions of alienation from academics, whereas no significant effect was found on self-alienation and alienation from teaching. The findings are discussed within the literature framework, and suggestions are provided.

Keywords:

Coronavirus Anxiety Level, Alienation from Academics, Alienation from Work, Academics.

JEL Codes:
D23, M10, M19.

Extended Summary

The coronavirus pandemic has negatively affected the education sector, as it has in almost every sector. After the measures were taken during the epidemic, distance education was provided for a while. After vaccination studies started and most of the population receiving education and training at universities reached a certain percentage of vaccination, education was gradually given face-to-face again. However, it is thought that the different variants of the coronavirus emerge over time, and the symptoms of each variant differ, negatively affecting academics. However, uncertainty regarding the end of an epidemic can cause anxiety and fear. This situation is predicted to play a role in academics' professional alienation.

Hence, in this study, the effect of the coronavirus anxiety level of academics on alienation from academics' perspective was tried to be determined.

When the literature is examined, studies have investigated the relationship between coronavirus anxiety levels and different variables. However, no study has examined the coronavirus anxiety level and variables of alienation from academics. In addition, the fact that this study covers the period of vaccination and face-to-face education constitutes the originality of the research.

The research was conducted on academics working at Harran University between 15.01.2022 and 17.06.2022. The data were collected by sampling because there are constraints such as time, cost, and outdated data in collecting the data needed for the research. The required data were obtained using face-to-face and online survey methods and convenience sampling, which is a non-random sampling method. During the data collection process, a total of 230 questionnaires were completed. However, six of these questionnaires were not included in the study for reasons such as blank statements, marking two statements simultaneously, and extreme data. As a result, the analyses were conducted in accordance with the data obtained from 224 questionnaires.

A frequency analysis was conducted to determine the demographic characteristics of the participants. As a result of the analysis in terms of gender, 71,4% (160) men; in terms of marital status, 79% (177) were married; 35,7% (80) were 31-40 years old, 23,7%; in terms of title (53) found that 31,3% (70) of the doctoral faculty members in terms of seniority consisted of those with 21 or more years of academic experience.

Exploratory factor analysis was conducted to test the construct validity of the coronavirus anxiety level and alienation from the academic' scales used in the study. As a result of the EFA, it was determined that five items of the coronavirus anxiety level scale were gathered under one dimension, which explained 71,479% of the total variance. As a result of the EFA on alienation from the academic's scale, one item of the powerlessness sub-dimension was excluded from the analysis because it was linked to more than one factor at the same time, it was not linked to the relevant factor, and the factor load was too low. The remaining 20 items were linked to the desired sub-factors. The kurtosis skewness values were checked to determine whether the data showed a normal distribution. The obtained values were between ± 3 ; therefore, the data showed a normal distribution. Pearson's correlation analysis was performed because the data showed a normal distribution. In order to determine the internal consistency of the data obtained as a result of the questionnaire, Cronbach's Alpha internal consistency test of both scales and their sub-dimensions was performed. As a result of the test, the Cronbach's Alpha value of the coronavirus record level scale was calculated as 0,898, the Cronbach's Alpha value of the six dimensions of alienation from academics was calculated as 0,863, alienation from scientific research 0,752, alienation from teaching 0,639, isolation 0,740 and powerlessness 0,669. Accordingly, both scales were found to be reliable. Then, linear regression analysis was performed to test the hypotheses in line with the research model. As a result of the analysis, it revealed that the coronavirus anxiety level of academics is one of the sub-dimensions of alienation from academics. While it was found that scientific research had a significant effect on alienation, isolation, and powerlessness, no significant effect was found on self-alienation and alienation from teaching. The findings in this direction are discussed within the literature framework, and suggestions are presented.

Giriş

II. Dünya Savaşı sonrası süreçte, savaşın etkileri nedeniyle toplumda meydana gelen karmaşanın artması, beraberinde başta Amerika olmak üzere birçok Batı ülkesinde, yabancılaşma kavramının gündeme gelmesi neden olmuş ve bu süreç, kavram çerçevesinde birçok ampirik araştırmanın yapılmasına zemin hazırlamıştır. Bununla beraber, küreselleşme olgusu ile birlikte ortaya çıkan kapitalist sistemin ve post-modern anlayışın tüm dünyayı kısa bir sürede etkisi altına alması, beraberinde yabancılaşma kavramına olan ilginin artmasında büyük rol oynamıştır (İrdem, 2021, s. 275). Özellikle iş görenlerin, bir örgüt bünyesinde çalışmaya başlaması ile yabancılaşma kavramı yerini, zamanla işe yabancılaşma kavramına bırakmıştır. İşe yabancılaşma, sektör ayırmaksızın her sektördeki iş görenlerin ve örgütlerin karşı karşıya kaldığı bir negatif örgütsel davranış türüdür.

Örgütlerde bireylerin işe yabancılaşmalarında rol oynayan birden çok faktör mevcuttur. Bu faktörleri, bireysel (yaş, cinsiyet, medeni durum, gelir vb.) ve örgütsel kaynaklı (yönetim tarzı, işin yapısı vb.) olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür (Akdoğan & Aydemir, 2018). Bu faktörlerin dışında virüse karşı acizlik ve kısıtlanmış olma hissi, salgının önemini anlayamama, kurallara uymada direnç, kendini yalıtılmış ve yalnız hissetme gibi duygu ve durumlar nedeniyle, salgın hastalıklar da çalışanların işe yabancılaşmasında rol oynayana önemli bir faktör olarak görülmektedir (Ödemiş Keleş & Cemaloğlu, 2022, s.59). Eğer ortaya çıkan bu salgın hastalıkların etkisi küresel çapta ise bu durum, tıp literatüründe pandemi olarak adlandırılmaktadır. Bu bağlamda, pandemi olarak adlandırılan salgın hastalıklardan bir tanesi de 17 Kasım 2019 tarihinde Çin'in Vuhan şehrinde ortaya çıkan ve Türkiye'de ilk vakası, 11 Mart 2020'de tespit edilen COVID-19'dur.

Our World in Data raporuna göre, Dünya'da 662 milyon kişi bu hastalığa yakalanırken, bunların 6,7 milyonu hayatını kaybetmiştir (Our World in Data, 2023). Türkiye'de de durum benzer niteliktedir. Sağlık Bakanlığı'nın Kasım 2022 raporu incelendiğinde, ülkemizde toplam 17.042.722 kişi hastalığa yakalanırken bunlardan, 101.492 kişi vefat etmiştir (Sağlık Bakanlığı, 2023). Raporlar, salgının ne kadar etkili ve ölümcül sonuçlar doğurduğunu ortaya koymaktadır.

Toplumda salgının ne zaman biteceği konusunda yaşanan belirsizlik ve bu belirsizliğin neden olduğu korku ve kaygı, aşılama faaliyetleri ile azalmıştır. Ancak COVID-19'un zamanla mutasyona uğramasına bağlı olarak yeni varyantlarının ortaya çıkması ve her bir yeni varyantın belirtilerinin öncekilere kıyasla farklılık göstermesi, bireylerin koronavirüs kaygı düzeylerinde artışa neden olduğu öngörülmektedir. Bu kaygının yaşandığı alanlardan bir tanesi de eğitim sektörünün en önemli kolu olan üniversitelerdir. Üniversitelerde görev yapan akademisyenlerin kapalı alanlarda ve genellikle kalabalık sınıflarda ders vermesi, derslerin karşılıklı diyaloglar ve soru-cevap şeklinde geçmesi, ders sürelerinin ortalama üç saat olması vb. unsurlar, kaygıyı tetikleyici değişkenler olarak düşünülmektedir. Akademisyenlerin temel olarak bilimsel çalışmalara, etkin ve verimli ders anlatımına ağırlık vermeleri gerekirken, salgın sürecinin neden olduğu "Acaba ben de yakalanır mıyım", "Yakalanırsam iyileşir miyim", "Kalıcı hasar verir mi" ve "Ölür müyüm" gibi kaygı dolu düşünceler nedeniyle, gerek zihinsel gerek fiziksel olarak temel amaçlarına odaklanmada sorun yaşadıkları öngörülmektedir. Bu çerçevede bu çalışmada, salgın döneminde akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeylerinin akademisyenliğe yabancılaşma üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu araştırmanın önemini artıran ve literatüre katkı sağlayacağını düşündüren iki önemli nokta vardır. Birincisi, literatürde koronavirüs kaygı düzeyinin çalışanların işte üretkenliğine (Ölmezoğlu İri & Korkmaz, 2021), meslek performansına (Hoşgör vd., 2020) ve motivasyonuna (Sönmez, 2020), olan etkisini belirlemek amacıyla yapılan çalışmalar olmasına rağmen, koronavirüs kaygı düzeyinin akademisyenliğe yabancılaşmaya etkisini belirlemeye yönelik yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanılmamış olması. Diğeri ise, alan yazında COVID 19'un akademisyenliğe yabancılaşmaya etkisini araştırarak kısıtlı sayıda çalışma olmasına rağmen, bu çalışmaların yapıldıkları dönem, aşılama çalışmaları ve eğitimin işleyişi biçimi gibi parametrelerin bu çalışmadan farklılık göstermesidir.

Örneğin, Alparslan vd. (2021) çalışmaları, koronavirüs aşısının üretilmediği ve eğitimin uzaktan eğitim yöntemiyle devam ettiği bir döneme aitken Ödemiş Keleş ve Cemaloğlu'nun (2022) çalışmaları da koronavirüs aşısının uygulanmaya başlandığı fakat eğitimin, uzaktan eğitim yöntemiyle devam ettiği döneme aittir.

Bu bağlamda bu çalışmanın, gerek koronavirüs aşısının kullanılmaya başlandığı dönemi kapsıyor olması, gerek bu süreçte eğitimin yüz yüze veriliyor olması nedeniyle çalışma sonucunda elde edilecek bulguların, literatürde yer alan boşluğu doldurması ön görülmektedir.

1. Kuramsal Çerçeve

1.1 Kaygı ve Koronavirüs Kaygısı

Kaygı, diğer bir ifadeyle anksiyete; nesnel olmayan bir tehlike karşısında yaşanan endişe duygusu olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda kavram, bireylerde bazı ruhsal sorunların ortaya çıkmasına zemin hazırlaması nedeniyle tıp terminolojisinde hastalık olarak kabul edilmektedir (Ocaktan vd., 2002, s. 22). Özellikle yaşanan

stresli durumlar sonrasında orta çıkan kaygı, kişinin kendini güvende hissetmediği anlara karşı geliştirdiği bir savunma mekanizması olarak görülmektedir (Öz, 2010). Bireyler yaşanan kaygı sürecinde başta nefes alma zorluğu, yüksek düzeyde çarpıntı ve beraberinde özellikle ellerde ve ayaklarda titreme gibi fizyolojik belirtilerle karşı karşıya kalabilirken bunların yanı sıra sıkıntı duyma, huzursuzluk yaşama ve her an bir şeyler olabilecekmış gibi psikolojik belirtilerle de karşılaşabilmektedir (Türkçapar, 2004; Karamustafaloğlu & Yumrukçal, 2011).

Bireylerin kaygı düzeyini etkileyen birçok faktör olmakla birlikte, bu faktörlerin başında sağlık ile ilgili değişkenler gelmektedir (Göksu & Kumcağız, 2020, s. 467). Özellikle yaşanan sağlık problemleri bireysel düzeyde değil de tüm toplumu etkileyecek düzeyde ise bu süreçte yaşanacak kaygı da şüphesiz ki daha fazla olacaktır. Günümüzde insanlık, COVID-19 olarak adlandırılan ve tüm dünyayı etkisi altına alan ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından pandemi olarak ilan edilen bu salgın hastalığa karşı, 11 Aralık 2019 tarihinden bu yana büyük bir mücadele vermektedir. Bu salgın dönemi bireyleri gerek fizyolojik gerekse psikolojik ve toplumsal açıdan oldukça etkilemiş ve salgının ne zaman biteceği konusunda yaşanan belirsizlik, bu etkinin devamına neden olmuştur. Yaşanan bu belirsizlik, bireylerin kaygı düzeylerinde yaşanan artışta rol oynamıştır. Bu doğrultuda yapılan birçok ulusal ve uluslararası çalışma da bu görüşü destekler niteliktedir:

Göksu ve Kumcağız (2020) Giresun ili çerçevesinde, farklı mesleklere mensup 303 kişiyi kapsayan araştırmalarında, katılımcıların %84'ü koronavirüs salgını sürecinde, kaygılarının arttığını ifade etmişlerdir. Yine benzer bir çalışma da Çölgeçen ve Çölgeçen (2020) tarafından yapılmıştır. Araştırmacılar, Türkiye geneli 422 kişiyi dahil ettikleri çalışmalarında, katılımcıların durumluk kaygı puan ortalamalarının sürekli kaygı puan ortalamalarından daha yüksek olduğu ve bu sonuca neden olan faktör olarak ise COVID-19 salgını gösterilmiştir. Cao vd. (2020), Çin'de eğitim gören üniversite öğrencilerinin kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmalarında, katılımcıların %21,3'ü hafif, %2,7'si orta ve %0,09'u yoğun düzeyde koronavirüs sürecinde kaygı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ying vd. (2020), COVID-19 salgınının sağlık çalışanlarının ve yakınlarının ruh sağlığı üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada, pandemi döneminde hem sağlık çalışanlarının hem de yakınlarının depresyon ve kaygı düzeylerinin yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) yapılan farklı bir araştırmada da salgının ilerleyen dönemlerde bireylerin üzerinde oluşturduğu kaygı ve endişenin, ilk dönemlerine göre üç kat artış gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır (Bendau vd., 2021). Polonya'da yapılan benzer bir araştırmada da bireylerde, COVID-19 'a bağlı kaygı düzeylerinde büyük bir artış yaşandığı tespit edilmiştir (Malesza & Kaczmarek, 2021).

1.2. Yabancılaşmadan Akademisyenliğe Yabancılaşmaya

Yabancılaşma kavramının geçmişi, tarihin çok eski dönemlerine dayanmaktadır. Kavram, geçmişten günümüze kadar başta felsefe, psikoloji, sosyoloji, tıp ve teoloji olmak üzere birçok bilim dalı içerisinde kendisine yer bulmuştur (Lukacs, 1975, s. 538). Yabancılaşma kavramını ilk kullanan kişi Rousseau olmakla birlikte (Osmanoğlu, 2008) kavram, bilimsel anlamda ise ilk kez "Tin'in Fenomenolojisi" adlı eserde, G.W.F. Hegel tarafından incelenmiştir. Hegel bu eserde yabancılaşmanın, olumlu ve soyut bir anlama sahip olduğunu vurgulamış ve bu sebeple, insanlık için oldukça önemli bir yere sahip olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca Hegel, insanlık tarihinin ilerlemesinde de yabancılaşmanın önemli bir yere sahip olduğunu yine bu eserinde vurgulamıştır (Marcuse, 1989, s. 197). Hegel'in ele aldığı yabancılaşma kavramı daha çok felsefi içerikli bir yapıya sahiptir. Fakat kavramın soyutlaştırılmasında, siyaset ve ekonomi ile ilişkilendirilmesinde ise Marx büyük rol oynamıştır. Marx yabancılaşmayı, "insanlığın, emeğin yarattığı bir dünyada, adım adım bir yabancıya dönüştüğü süreçtir" (Marx, 1993, s. 2010), şeklinde açıklamış olup aynı zamanda yabancılaşmayı; ürüne, emeğe, kendine, doğaya ve insanlara yabancılaşma olmak üzere belirli boyutlar çerçevesinde değerlendirmiştir (Ollman, 2015, s. 221; Overend, 1975, s. 309). Daha sonraki dönemlerde kavramı, işletme ve yönetsel çerçevede ele alarak, teorik ve ampirik olarak araştıran kişi ise Melvin Seeman olmuştur (Seeman, 1959, s.783). Seeman araştırmasında yabancılaşmayı; kendine yabancılaşma, güçsüzlük, anlamsızlık, kuralsızlık ve sosyal izolasyon olmak üzere beş boyut altında incelemiştir (Seeman, 1959, s.783). Günümüzde ise işletme alan yazınında yapılan birçok araştırmada, Seeman tarafından geliştirilen bu beş boyutlu yabancılaşma ölçeğinin araştırmalarda kullanıldığı görülmektedir.

İşletme alanında çalışmalara konu olan yabancılaşma kavramı daha çok bireyin işe yabancılaşma düzeyi ile ilgilidir. Bu açıdan bu çalışmada araştırılan yabancılaşma kavramı da bireyin iş yeri durumu dikkate alınarak, iş odaklı bir yabancılaşma olacaktır. İşe yabancılaşma çalışanın kariyeri, mesleki normları ve mesleki gelişimini gerçekleştirme aşamasında yaşadığı sorunlar nedeniyle meydana gelen hayal kırıklığı olarak tanımlanmaktadır (Aiken & Hage, 1966, s. 497). Bir başka tanıma göre ise işe yabancılaşma, bireyin çalışmaya karşı ilgi ve alakasını kaybetmesi sonucunda, kariyer hedeflerinden uzaklaşması ve örgütsel normlarına uyum sağlayamaması sonucunda oluşan olumsuz duygular toplamı olarak ifade edilmektedir (Özbek, 2011, s. 233). Kavrama ilişkin yapılan tanımlamalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde işe yabancılaşma; bireyin başlangıçta işe karşı hissettiği pozitif duygu, düşünce ve tutumların bireysel, örgütsel ve çevresel kaynaklı olumsuzluklar nedeniyle zamanla negatif duygu, düşünce ve tutumlara dönüşme süreci olarak açıklanabilir.

İşe yabancılaştırma olgusu, özellikle Sanayi Devrimi ile adından sıklıkla söz ettiren, negatif örgütsel davranış türlerinden biri haline gelmiştir. Günümüzde de gerek kamu gerek özel sektörde faaliyet gösteren örgütlerin, işe yabancılaştırmanın örgüt ve çalışanlar üzerinde oluşturduğu tahribatı önlemek için yoğun çaba sarf ettikleri düşünülmektedir. Örgütlerde çalışanların işe yabancılaştırmasına neden olan faktörler; örgütün faaliyet gösterdiği sektöre, yönetim modeline, çalışma koşullarına, teknolojik yapıya, kültürel ve toplumsal yapıya göre farklılık gösterse de örgütlerin ve çalışanların iş hayatının belirli dönemlerinde, kısa ya da uzun dönemli olarak yabancılaştırma sorunu ile karşı karşıya kalmaları kaçınılmaz bir durum haline gelebilmektedir. Mohan ve Prasad'ın da (2014, s. 142) belirttiği üzere; "Yabancılaştırma yaşamın bir parçasıdır. Bu sebeple, tamamen ortadan kaldırılamaz. Ancak alınan önlemler sayesinde, yönetilebilir ve kontrol altında tutulabilir bir seviyeye getirmek mümkündür."

Alan yazında yapılan birçok teorik ve uygulamalı çalışmada akademisyenler, işe yabancılaştırma sorununu farklı sektörler kapsamında araştırmışlardır. Bu sektörlerden bir tanesi de eğitimidir. Eğitim sektörü ekseninde yapılan çalışmalar incelendiğinde, öğrencilerin yabancılaştırmaları (Akyavuz, 2020; Şimşek & Akdemir, 2015; Çağlar, 2013; Sanberk, 2003; Polat & Özdemir, 2018; Yalçın & Dönmez, 2017; Çelik, 2005; Çelik & Babaoğlu, 2017;) ve öğretmenlerin yabancılaştırmaları (Şimşek, vd., 2012; Eryılmaz & Burgaz, 2011; Yılmaz & Sarpkaya, 2009; Erjem, 2005; Kesik & Cömert, 2014), üzerine birçok çalışma olmasına rağmen, akademik personelin yabancılaştırmasına ilişkin kısıtlı sayıda araştırmanın olduğu (Örn. Ödemiş Keleş & Cemaloğlu 2022; Alparlan vd., 2021), görülmektedir. Yıldız ve Alici (2019) araştırmalarında, üniversitelerin kendine özgü fakat karmaşık bir yapıya sahip olmasını ve ayrıca akademik çalışma hayatının kontrol altına alınmasının oldukça güç bir alan olmasını, bu durumun gerekçeleri arasında göstermişlerdir.

Helmes çalışmasında bilgi üretim merkezi olan, akademik özgürlük ve iş birliğine önem atfedilen üniversitelerde, diğer sektörlerde olduğu gibi yabancılaştırma durumunun görülmesini akademinin misyonu ile uyuşmadığını ifade etmiştir (Helmes, 2020, s. 2). Ancak her meslek grubunda olduğu gibi akademisyenlerinde, iş hayatının belirli evrelerinde mesleğe yabancılaştırma yaşamaları günümüzde normal bir durum haline gelmiştir. Çünkü akademisyenler başta eğiticilik, öğrencilik, idari işler, araştırma ve bunlara ek olarak akademik çalışmalar gibi (Yıldız & Alici, 2019, s. 51), çok yönlü bir çalışma alanı içerisinde faaliyet göstermektedirler. Bu duruma ilaveten, içsel ve dışsal kaynaklı bazı faktörlerinde, akademisyenlerin mesleklerine yabancılaştırmaları üzerinde oldukça etkili olduğu tespit edilmiştir. Akademisyenlerin mesleklerine yabancılaştırmalarında rol oynayan bu faktörleri şu şekilde özetlemek mümkündür (Keser, 2016; Yıldız & Alici, 2019; Çoban vd., 2019; Aydın & Özeren, 2019):

- Türkiye'de üniversite politikalarının gün geçtikçe merkez kaynak odaklı değişkenliği
- Birim, fakülte ve üniversite kapsamlı yaşanan sorunlar
- Akademisyenler arasında yaşanan çekişme, kavgaya ve kıskançlıklar
- Bölümlerde eğitim alan öğrenci sayılarında yaşanan artış ve bu doğrultuda artan ders sayısı
- Zaman ve enerji yetersizliği
- İş ortamında yaşanan rol çatışmaları ve gruplaşmalar
- Psikolojik baskılar
- Maddi ve manevi açıdan doyum sağlanamaması

Yukarıda belirtilen faktörlerin, daha çok bireysel ve örgütsel kaynaklı olduğu görülmektedir. Üniversite yönetiminin uyguladığı stratejilere ve akademisyenlerin davranışlarına bağlı olarak, bu faktörlerin sayısını artırmak ya da azaltmak mümkündür.

1.3. Koronavirüs Kaygı Düzeyi ve Akademisyenliğe Yabancılaştırma İlişkisi

Salgın süreci, toplumun her kesimini derinden etkilemiş ve salgının tamamen ne zaman biteceği konusunda yaşanan belirsizlik, toplumda yaşanan kaygı düzeyinde artışa neden olmuştur. Alan yazında, farklı sektörler kapsamlı yapılan birçok araştırma bulgusu da bu görüşü destekler niteliktedir.

Ölmezoğlu İri ve Korkmaz (2021) araştırmasında, farklı sektörlerde aktif olarak çalışan 18 yaş üzeri bireylerin Koronavirüs kaygı düzeyi ile işte üretkenlik arasında negatif bir ilişki, Hoşgör vd. (2020), acil sağlık birimlerinde çalışan sağlıkçıların, COVID-19 anksiyete düzeyleri ile mesleki performans başarıları arasında orta düzey ve negatif yönlü bir ilişki tespit etmiştir. Sönmez (2020) ise hizmet sektöründe çalışan iş görenleri kapsayan araştırmasında, COVID-19 salgınının çalışanlarda kaygıya neden olduğunu ve bu kaygının iş görenlerin motivasyon ve performansını olumsuz yönde etkilediği bulgusuna ulaşmıştır. Ataman vd. (2021), toplumun COVID-19 salgını döneminde nabzını tutmayı amaçlayan araştırmalarında, salgın süreci uzadıkça toplumun varoluşsal kaygılarının arttığını tespit etmiştir. Ayrıca araştırmaya katılanların %40'ı ölüm, %51'i virüs kapma ve %79'u da sevdiklerini kaybetme kaygılarının arttığını belirtmiştir.

Koronavirüse bağlı olarak oluşan kaygının, etkilediği topluluklardan birisi de akademisyenlerdir. Pandemi süreci ile salgının etkilerine bağlı olarak Türkiye'de dünyada olduğu gibi alınan ilk önlem eğitim kurumlarının

kapatılarak eğitime geçici süre ara verilmesi olmuştur. Fakat COVID-19'un etkileri gün yüzüne çıkmaya başladıkça, eğitime belirli bir süre ara vermenin uzun vadeli bir çözüm yolu olmadığı anlaşılmış ve uzaktan eğitim yoluyla, eğitime devam edilme kararı alınmıştır (Alparslan vd., 2021, s. 316).

Pandemi sürecinde uzaktan eğitim, eğitim faaliyetlerinin devam edilmesinde ve öğrencilerin müfredat gerisinde kalmaması açısından önemli rol oynarken akademisyenler üzerinde ise negatif bir etki oluşturmuştur. Bu süreçte akademisyenler, kendilerini sadece görevlerini yerine getiren robot olarak görmüş ve beklentilerinin karşılığını alamamıştır (Kovancı ve Ergen, 2019, s.95). Ayrıca bu süreçte ev ve iş sınırları tamamen ortadan kalkmış, bu durum ise beraberinde, çalışma koşullarının ev ortamında gerektiği gibi sağlanamamasına ve teknoloji kullanımının zihinsel faaliyetlere odaklanmada engel teşkil etmesine neden olmuştur (Alparslan vd., 2021, s. 321). Özellikle pandemiyle birlikte gelişen teknoloji odaklı ders anlatım yöntemi, uzun süre yüz yüze ders anlatmış akademisyenlerin bir anda bu düzenden çıkmasına zemin hazırlamış, bu durum ise akademisyenlerde stres, düşük motivasyon ve kontrolü kaybetme hissi gibi duyguların ortaya çıkmasına yol açmıştır (Alparslan vd., 2021, s. 321). Pandemi ile ortaya çıkan bu faktörlerin, akademisyenlerin mesleklerine yabancılaşmasında önemli role sahip olduğu yapılan araştırma bulgularında da görülmektedir.

Alparslan vd. (2021) Türkiye'nin 75 ilinden 684 akademisyeni kapsayan araştırmalarında, pandemi döneminde akademisyenlerin, akademisyenliğe yabancılaşma düzeylerinin tüm alt boyutlarda (kendine yabancılaşma, araştırmaya yabancılaşma, öğretime yabancılaşma, yalıtılmışlık, güçsüzlük) artış gösterdiği bulgusuna ulaşmışlardır.

Benzer bir çalışmada da Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesinde hizmet vermekte olan 116 akademik ve idari personelin, pandemi sürecinde işe yabancılaşma algısının "*düşük düzeyde*" olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ödemiş Keleş & Cemaloğlu, 2022).

COVID 19 aşısının Türkiye'de kullanıma başlanması ile tüm gruplar belirli kriterler doğrultusunda sınıflandırılmış eğitim sektörü hizmetinin sürdürülmesi için öncelikli sektörler içerisinde değerlendirilerek, "2. Aşama" aşılacak grup içerisinde yer almıştır (Sağlık Bakanlığı, 2023). Üniversitelerde artan aşılama oranları ve aşının COVID-19 üzerindeki pozitif etkisi neticesinde, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanı (YÖK) Prof. Dr. Erol ÖZVAR 08.09.2021 tarihli açıklamasında: "*1,5 yıl öncesinde olduğu gibi 2021-2022 eğitim öğretim döneminde üniversitelerde yüz yüze eğitime geçileceğini, çevrim içi, senkron ve asenkron gibi uzaktan eğitim yöntemleri ile öğretim imkanlarının daha da zenginleştirileceğini*" belirtmiştir (Yüksek Öğretim Kurumu, 2021). Prof. Dr. Erol ÖZVAR'ın açıklamaları doğrultusunda üniversitelerde, zamanla uzaktan eğitim uygulamaları yerini, hibrit eğitim modeline ve sonrasında ise kademeli olarak dersliklerde maske takma zorunluluğu doğrultusunda, yüz yüze eğitime bırakmıştır. Sürecin bu şekil gelişmesinde rol oynayan en önemli faktör, üniversitelerdeki eğitim gören öğrencilerin, idari ve akademik personelin aşılama yüzdesi olmuştur. Sağlık Bakanlığı'nın 02.11.2021 tarihli yayınladığı verilere göre; üniversitelerde eğitim gören öğrencilerin %79,21'i, idari personelin %90,70'i ve akademik personelin ise %93,27'si bu süreçte aşılanmıştır (Yüksek Öğretim Kurumu, 2021).

Her ne kadar üretilen COVID-19 aşılarının, bireyleri hastalığa yakalanmaya karşı büyük oranda bir koruyucu etkisinin olduğu bilimsel olarak kanıtlanırsa da virüsün zamanla mutasyona uğrayarak başta Alpha, Beta, Gamma ve Delta gibi endişe verici varyantlara karşı koruma sağlayıp sağlayamadığına ilişkin verilerin (Dayan, 2021, s. 110), oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu duruma ilaveten her bir varyantın temel özelliklerinin (yayılma hızı, bulaşıcılık özelliği, can kaybına neden olma durumu ve aşılarla karşı direnç vb.) farklılık göstermesi, zamanla yeni varyantların ortaya çıkması ve virüsün neden olduğu diğer belirsizlikler, toplumun her kesiminde olduğu gibi özellikle yüz yüze eğitim verildiği bu dönemde akademisyenlerde de "*acaba ben de yakalanır mıyım ?*", "*yakalanırsam hafif mi, ağır mı atlatırım ?*" vb. kaygıların oluşmasına neden olduğu düşünülmektedir. Şüphesiz ki belirsizliklerin neden olduğu bu kaygı durumunun, akademisyenlerin mesleklerine odaklanmalarında negatif bir etki oluşturacağı düşünülmektedir.

Yukarıda belirtilen literatür kapsamında ve çalışmanın amacı doğrultusunda, geliştirilen hipotezler şu şekildedir:

H1: *Akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyi, akademisyenliğe yabancılaşma üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.*

H1a: *Akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyi, kendine yabancılaşma üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.*

H1b: *Akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyi, bilimsel araştırmaya yabancılaşma üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.*

H1c: *Akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyi, öğretime yabancılaşma üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.*

H1d: *Akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyi, yalıtılmışlık üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.*

H1e: *Akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyi, güçsüzlük üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.*

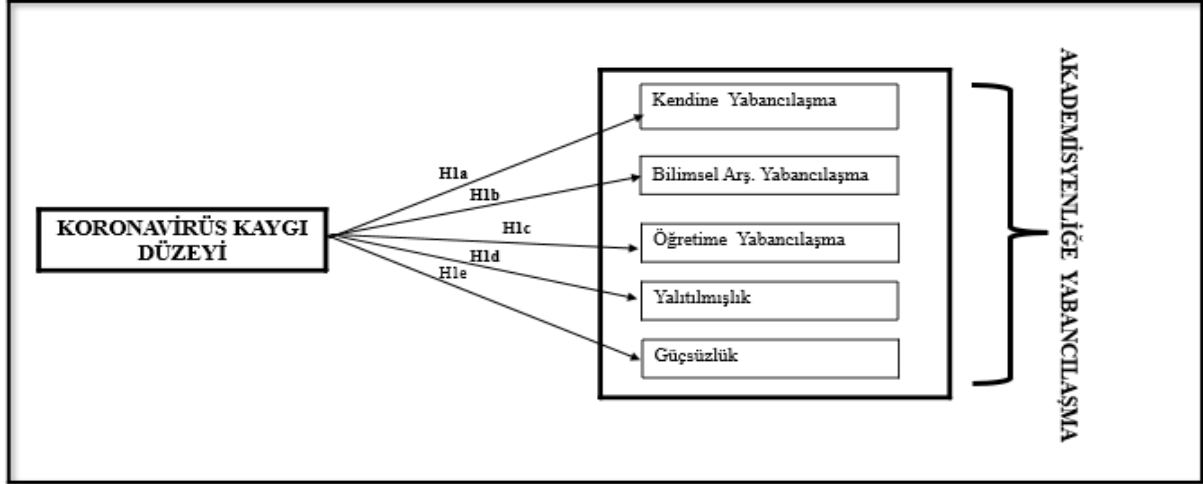
2. Metodoloji ve Bulgular

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinin genel tarama modellerinden biri olan, ilişkisel tarama modeli kullanılmaktadır. İlişkisel tarama modelinde, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği; değişim varsa bunun nasıl olduğu belirlenmeye çalışılmaktadır (Karasar, 2011).

Araştırmanın amacı ve önerilen hipotezler doğrultusunda geliştirilen model, Şekil 1’de sunulmuştur:

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

2.2. Araştırmanın Örnekleme, Veri Toplama Aracı ve Kullanılan Ölçekler

Araştırma, 15.01.2022-17.06.2022 tarihleri arasında, Şanlıurfa’da faaliyet gösteren, Harran Üniversitesinde çalışan akademisyenlere yönelik gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda gerekli görülen verilerin toplanması başta zaman, maliyet ve verilerin güncelliğini kaybetmesi gibi kısıtlar olması sebebiyle veriler, örnekleme yolu tercih edilerek toplanmıştır. İhtiyaç duyulan veriler hem yüz yüze hem de online anket yöntemi kullanılarak ve tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan, kolayda örnekleme yöntemi ile elde edilmiştir.

Veri toplama sürecinde, toplam 230 anket formu doldurulmuş, fakat bu anket formlarından 6 tanesi (boş bırakılan ifade, aynı anda iki ifadeyi işaretleme ve uç veri) gibi nedenler gerekçesiyle araştırmaya dahil edilmemiş, sonuç olarak analizler, 224 anket formu üzerinden elde edilen veriler doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Örnekleme sayısının belirlenmesinde, birey-madde oranı yaklaşımından yararlanılmıştır. Bu yaklaşıma göre göre “Ölçme aracı yardımıyla elde edilen örnekleme sayısının madde sayısına oranı, asla 5’ten düşük olamaz” (Aksu vd., 2017, s. 26). Araştırmada ulaşılan örnekleme sayısının madde sayısına oranının 8,61 olması, örneklemin analiz için yeterli olduğunu göstermektedir.

Araştırmada kullanılan anket formu, üç bölümden oluşturulmuştur. İlk bölümde akademisyenlerin demografik özellikleri, ikinci bölümde koronavirüs kaygı düzeyini ölçmeye yönelik ifadeler yer alırken üçüncü bölümde ise akademisyenliğe yabancılaşmaya ilişkin ifadeler yer almaktadır.

Araştırmada kullanılan ölçekler ve bu ölçeklere ilişkin detaylar şu şekildedir:

- **Koronavirüs Kaygı Düzeyi Ölçeği:** Bu ölçek formu Lee (2020) tarafından geliştirilmiş olup Türkçe uyarlaması Biçer vd. (2020), tarafından yapılmıştır. Ölçek tek boyut altında toplanmış ve beş maddeden oluşmaktadır. Araştırmada 5’li Likert ölçek kullanılmıştır.
- **Akademisyenliğe Yabancılaşma Ölçeği:** Bu ölçek formu akademisyenlerin mesleklerine yabancılaşma düzeylerini belirlemek amacıyla Yıldız ve Alıcı (2019) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek formu, beş alt boyut (kendine yabancılaşma 7 madde, bilimsel araştırmaya yabancılaşma 5 madde, öğretime yabancılaşma 3 madde, yalıtılmışlık 3 madde ve güçsüzlük 3 madde) ve 21 maddeden oluşmaktadır. Araştırmada 5’li Likert ölçek kullanılmıştır.

Bu çalışmada da 5’li Likert ölçek kullanılmış olup ölçekte yer alan maddelerin puanlanmasında, (**Kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum**) skalalarından yararlanılmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırma için toplanan verileri SPSS 24 (Statistical Package for Social Sciences) programı ile araştırmanın modeline uygun analizler tercih edilerek yapılmıştır. Demografik faktörlere ilişkin sorular için frekans analizi yapılmıştır ve örneklemin taşıdığı karakteristik özelliklere ilişkin rapor, *Tablo 1*'de sunulmuştur. Araştırmada yararlanılan ölçek formlarının yapısal geçerliliğini kontrol etmek amacıyla, açıklayıcı faktör analizi yapılmış analiz sonuçlarına ilişkin detaylar *Tablo 2* ve *Tablo 3*'te raporlanmıştır. Aynı zamanda faktör analizi sonucunda elde edilen verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek amacıyla basıklık çarpıklık değerleri kontrol edilmiş ve değerlerin ± 3 arasında yer aldığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda verilerin normal dağılıma uygun olduğu belirlenmiştir (Erol, 2012). Ulaşılan veriler normal dağılım gösterdiği için, Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Anket sonucunda elde edilen verilerin içsel tutarlılığını belirlemek amacıyla her iki ölçeğin ve alt boyutlarının Cronbach's Alpha içsel tutarlık testi yapılmıştır. Yapılan test sonucunda, her iki ölçeğin de güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Sonrasında ise araştırmanın modeli doğrultusunda öne sürülen hipotezleri test etmek için doğrusal regresyon analizi yapılmış ve sonuçlar istatistiki olarak yorumlanmıştır.

2.3.1. Demografik Verilere İlişkin Bulgular

Akademisyenlerin demografik özelliklerine ilişkin veri dökümü, *Tablo 1*'de sunulmuştur.

Tablo 1. Demografik Faktörler İlişkin Bulgular

Cinsiyet	f	%	Medeni Hal	f	%
Kadın	64	28,6	Bekar	47	21
Erkek	160	71,4	Evli	177	79
Toplam	224	100	Toplam	224	100
Yaş	f	%	Unvan	f	%
21-30	26	11,6	Öğretim Görevlisi	49	21,9
31-40	80	35,7	Araştırma Görevlisi	46	20,5
41-50	59	26,3	Doktor Öğretim Üyesi	53	23,7
51 ve üstü	59	26,3	Doçent Doktor	32	14,3
Toplam	224	100	Profesör Doktor	44	19,6
			Toplam	224	100

Tablo1 incelendiğinde, araştırmaya katılan akademisyenlerin büyük bir çoğunluğunu %71,4 (160) erkekler oluşturmaktadır. Katılım sağlayan örneklem grubunun cinsiyet dağılımı, üniversite bünyesinde çalışan toplam akademisyenlerin cinsiyet dağılım oranı ile de uyum göstermektedir. Üniversite bünyesinde çalışan erkek akademisyen oranı %69, kadın akademisyen oranı %39'dur (personel.harran.edu.tr, 2023). Yine benzer bir oran, medeni durum açısından da görülmektedir. Araştırmaya katılan akademisyenlerin, %79'unun (177) evli bireylerden oluştuğu görülmektedir. Katılımcılar yaş aralıkları kapsamında değerlendirildiğinde; %35,7'sinin (80) 31-40 yaş aralığında; %23,7'sinin (53) doktor öğretim üyesi kadrosunda, kıdem açısından ise; %31,3'ünün (70) 21 ve üzeri yıl akademisyenlik tecrübesine sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

2.3.2. Geçerlilik ve Güvenilirliğe İlişkin Bulgular

Faktör Analizine İlişkin Analiz Sonuçları: Araştırmada kullanılan koronavirüs kaygı düzeyi ve akademisyenliğe yabancılaşma ölçeklerine ilişkin yapı geçerliliğinin belirlenmesi için açıklayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. Faktör analizi yapılırken temel bileşenler (Principal components) ve doğrudan eğik döndürme (direct oblimin) yöntemleri kullanılmıştır. Bu yöntemlerin kullanılmasının nedeni, temel bileşenler yönteminin uygulamada en sık kullanılan, eğik döndürme yönteminin ise faktörler arasında ilişkinin olduğu düşünüldüğünde kullanılan yöntem olmasıdır (Büyüköztürk, 2011, s. 126). Bu döndürme yönteminde, minimum faktör yükü ,40 olarak belirlenmiş, bu değer altında yüke sahip olan maddeler araştırmaya dahil edilmemiştir. Field (2009, s. 666) çalışmasında, ,40 ve üzeri olan faktör yüklerinin, araştırma için ideal olduğunu ifade etmiştir.

Araştırmada, yapılan Kaiser–Meyer–Olkin (KMO) örneklem yeterliği değeri; koronavirüs kaygı düzeyi için 0,804 olarak, akademisyenliğe yabancılaşma için ise 0,819 olarak bulunmuş ve bu değerler, örneklem büyüklüklerinin, AFA için uygun olduğunu göstermektedir. KMO değeri için 0,50'nin üzerinde olduğunda yeterli görülmekte, 0,80-0,90 arasında ise bu değer "harika" olarak sınıflandırılmaktadır (Field, 2009, s. 647). Ayrıca, ilgili ölçeklerin Bartlett Küresellik Testi sonucunda koronavirüs kaygı düzeyine ilişkin $\chi^2(10)=774,899$; $p<0,05$, akademisyenliğe yabancılaşmaya ilişkin ise $\chi^2(190)=1921,227$; $p<0,05$ olarak bulunmuştur. Elde edilen bu sonuçlar, her iki ölçeğin maddeler arasındaki korelasyonun, AFA için yeterli olduğunu göstermektedir.

AFA sonucunda, koronavirüs kaygı düzeyi ölçeğine ait 5 maddenin tek boyut altında toplandığı ve bu boyutun, toplam varyansın %71,479'unu açıkladığı tespit edilmiştir (N, Ort. Değer, S.S., Faktör Yükleri ve Açıklanan Varyans için *Tablo 2*'ye bakınız). Akademisyenliğe yabancılaşma ölçeğine ilişkin yapılan AFA sonucunda, güçsüzlük alt boyutunun bir maddesi, aynı anda birden fazla faktöre bağlanması, uygun faktöre bağlanmaması ve faktör yükünün de çok düşük olması nedeniyle, analizden çıkarılmıştır. Kalan 20 madde ise istenilen alt faktörlere

bağlanmıştır. Birinci boyut olan kendine yabancılaşma, toplam varyansın %30,802'sini, ikinci boyut olan bilimsel araştırmaya yabancılaşma, toplam varyansın %11,432'sini, üçüncü boyut olan öğretime yabancılaşma toplam varyansın %8,241'ini, dördüncü boyut olan yalıtılmışlık toplam varyansın %7,067'sini ve son boyut olan güçsüzlük ise toplam varyansın %6,237'sini açıklamıştır. Genel akademisyenliğe yabancılaşma ise toplam varyansın %63,779'sini açıklamıştır (Rotasyona 13 yinelemede ulaşılmıştır). (N, Ort. Değer, S.S., Faktör Yükleri ve Açıklanan Varyanslar için *Tablo 2 ve Tablo 3'e* bakınız).

Tablo 2. Koronavirüs Kaygı Düzeyine İlişkin İfadelerin Tanımlayıcı İstatistikleri

Maddeler	N	Ort. Değer	S.S.	Faktör Yükleri	Açıklanan Varyans	Cronbach's Alpha (Güvenilirlik)
Koronavirüsü düşündüğüm için uykuya dalmada ya da uyumada sorun yaşadım.	224	1.96	1.155	0.82		
Koronavirüs ile ilgili konuları düşündüğümde ya da bu konulara maruz kaldığımda iştahım kaçtı.	224	2.08	1.163	0.86		
Koronavirüs ile ilgili konuları düşündüğümde ya da bu konulara maruz kaldığımda mide bulantısı ya da mide problemleri yaşadım.	224	1.80	1.014	0.84	%71,459	0,898
Koronavirüs ile ilgili konuları düşündüğümde ya da bu konulara maruz kaldığımda inme inmiş gibi hissettim veya donup kaldım.	224	1.66	0.953	0.85		
Koronavirüs ile ilgili haberleri okuduğum veya dinlediğim zaman başımın döndüğünü ve sersemleştığimi hissettim veya bayılacakmış gibi oldum.	224	1.77	1.079	0.83		

KMO Örneklem Yeterliliği Testi: 0,804; Bartlett Küresellik Testi Ki kare:774,899; p değeri:0,000

Tablo 3. Akademisyenliğe Yabancılaşma Düzeyine İlişkin İfadelerin Tanımlayıcı İstatistikleri

Boyutlar	Maddeler	N	Ort. Değer	S.S.	Faktör Yükleri	Açıklanan Varyans	Cronbach's Alpha (Güvenilirlik)
Kendine Yabancılaşma	Yaptığım bilimsel çalışmaların alanımdaki akademisyenler tarafından takdir edildiğini düşünüyorum.	224	3.49	0.847	0.693		
	Alanımda saygı duyulan bir akademisyen olduğumu düşünüyorum.	224	3.60	0.757	0.840		
	Bilimsel toplantılarda (kongre, konferans, seminer vb. gibi) fikirlerine önem verilen bir akademisyen olduğumu düşünüyorum.	224	3.51	0.831	0.739		
	Fakülteadaki akademisyenlerin bana saygı duyduğunu hissediyorum.	224	3.81	0.787	0.701	%30,802	0,863
	Yaptığım bilimsel çalışmaların alanıma önemli katkıları olduğuna inanıyorum.	224	3.82	0.774	0.602		
	Alanımla ilgili akademik konulardaki görüşlerimin meslektaşlarım tarafından önemsendiğini düşünüyorum.	224	3.70	0.766	0.807		
	Bilimsel yayınlarımın nitelikli olduğunu düşünüyorum.	224	3.87	0.749	0.623		
Bilimsel Araştırmaya Yabancılaşma	Akademik unvan elde etmek olmasa, bilimsel çalışma yapmayı düşünmem.	224	1.92	1.017	0.751		
	Zorunlu olmasam bilimsel çalışma yapmam.	224	2.10	1.110	0.741		
	Bilimsel araştırma yapmak beni yıpratıyor.	224	2.17	1.036	0.631	%11,432	0,752
	Bilimsel araştırma yapmak bana mesleki doyumu sağlıyor.	224	1.62	0.854	0.480		
Öğretime Yabancılaşma	Bilimsel araştırma yapmayı kişisel gelişimim açısından önemsiyorum.	224	1.88	0.943	0.479		
	Zorunlu olmasam derslere girmem.	224	1.88	0.995	0.898		
	Dersimin olmadığı günlerde fakülteye daha istekli geliyorum.	224	1.79	1.012	0.888	%8,241	0,639
	Ders anlatmak bana heyecan veriyor.	224	2.26	1.131	0.504		
Yalıtılmışlık	Zorunlu olmadıkça meslektaşlarımla bir araya gelmiyorum.	224	2.08	1.107	0.802		
	Meslektaşlarımla iletişim kurmakta sorun yaşıyorum.	224	2.41	1.105	0.765	%7,067	0,740
	Fakülteadaki idari personelle zorunlu olmadıkça iletişim kurmuyorum	224	4.00	0.916	0.588		
Güçsüzlük	Öğrencilerimle iletişim kurmakta zorlanıyorum	224	4.18	0.808	0.742		
	Ders anlatırken istediğim performans gösteremiyorum	224	4.14	0.875	0.757	%6,237	0,669
Toplam Varyansı Açıklama Yüzdesi						%63,779	
Akademisyenliğe Yabancılaşma Ölçeğinin Cronbach's Alpha (Güvenirlilik) Değeri 0,746							
KMO Örneklem Yeterliliği Testi: 0,819; Bartlett Küresellik Testi Ki kare:1921,227; p değeri:0,000							

Güvenilirliğe İlişkin Analiz Sonuçları: Koronavirüs kaygı düzeyine ait 5 maddeye ilişkin Cronbach's Alpha değeri 0,898; Akademisyenliğe yabancılaşmaya ilişkin 20 madde için, Cronbach's Alpha değeri 0,746 olarak bulunmuştur. Akademisyenliğe yabancılaşmanın alt boyutlarının Cronbach's Alpha değerleri ise kendine yabancılaşma boyutu için 0,863, bilimsel araştırmaya yabancılaşma boyutu için 0,752, öğretime yabancılaşma boyutu için 0,639, yalıtılmışlık boyutu için 0,740 ve güçsüzlük boyutu için 0,669 olarak bulunmuştur. Cronbach's Alpha katsayısının $\alpha=,60$ ve üzerinde olması, anket uygulaması sonucu elde edilen verilerin oldukça güvenilir olduğunu gösterir (Bilgin, 2005, s. 141-142). Bu doğrultuda iki ölçeğin genel ve alt boyutlarının Cronbach's Alpha katsayısının $\alpha>,60$ olması nedeniyle, anket uygulaması sonucu elde edilen verilerin güvenilir olduğu söylenebilir.

2.3.3. Korelasyon ve Regresyon Analizine İlişkin Bulgular

Hipotezleri test etmek amacıyla yapılan *korelasyon* (Tablo 4) ve regresyon (Tablo 5) analizine ilişkin sonuçlar, sonuçların istatistiki açıdan yorumları şu şekildedir:

Tablo 4. Korona Virüs Kaygı Düzeyi ile Akademisyenliğe Yabancılaşma Arasındaki İlişki

Değişkenler	Ort.	S.S.	1	2	3	4	5	6
1) Kendine Yabancılaşma	2,97	,25	1					
2) Bilimsel Araştırmaya Yabancılaşma	1,92	,68	,10	1				
3) Öğretime Yabancılaşma	2,27	,88	,10	,28**	1			
4) Yalıtılmışlık	2,06	,85	-,06	,42**	,25**	1		
5) Güçsüzlük	1,82	,68	,05	,45**	,28**	,56**	1	
6) Korona Virüs Kaygı Düzeyi	1,85	,90	,02	,19**	,11	,30**	,24**	1

* $p<,05$ (Çift Yönlü); ** $p<,01$ (Çift Yönlü), N:224

Tablo 4'te 1 bağımsız değişken (Koronavirüs kaygı düzeyi) ile bağımlı değişkenler (Kendine Yabancılaşma, Bilimsel Araştırmaya Yabancılaşma, Öğretime Yabancılaşma, Yalıtılmışlık ve Güçsüzlük) arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Field (2009, s.170) göre; $\pm,10$ korelasyon katsayısı küçük; $\pm,30$ orta düzey; $\pm,50$ ise değişkenler arasında büyük bir pozitif ilişkiyi temsil etmektedir. Bu doğrultuda akademisyenlerin, koronavirüs kaygı düzeyleri ile bilimsel araştırmaya yabancılaşmaları ($r=,19$; $p<,01$) ve koronavirüs kaygı düzeyleri ile güçsüzlük arasında ($r=,24$; $p<,01$) arasında anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki tespit edilirken akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyleri ile yalıtılmışlık düzeyleri arasında ise ($r=,30$; $p<,01$) anlamlı pozitif yönlü orta düzey bir ilişki tespit edilmiştir. Bu doğrultuda akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyleri arttıkça, bilimsel araştırmaya yabancılaşma düzeyleri, güçsüzlük düzeyleri ve yalıtılmışlık düzeyleri de artış göstermektedir.

Tablo 5. Alt Hipotezlere İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Standartlaştırılmamış Katsayılar (B)	Standartlaştırılmış Katsayılar (B)	T	P	Hipotez
Sabit	2,964		76,217	,000	
Koronavirüs Kaygı Düzeyi	,008	,027	,404	,687	
Bağımlı Değişken: Kendine Yabancılaşma; $R^2=,001$; Düzeltilmiş $R^2=,004$ ANOVA testi $F=0,163$ *$p<,05$; **$p<,01$ düzeyinde anlamlıdır.					
(Sabit)	1,645		15,971	,000	
Koronavirüs Kaygı Düzeyi	,150	,198	3,015	,003*	H1b
Bağımlı Değişken: Bilimsel Araştırmaya Yabancılaşma; $R^2=,039$; Düzeltilmiş $R^2=,035$ ANOVA testi $F=9,088$ *$p<,05$; **$p<,01$ düzeyinde anlamlıdır.					
(Sabit)	2,071		15,511	,000	
Koronavirüs Kaygı Düzeyi	,110	,114	1,705	,090	H1c
Bağımlı Değişken: Öğretime Yabancılaşma; $R^2=,013$; Düzeltilmiş $R^2=,008$ ANOVA testi $F=2,909$ *$p<,05$; **$p<,01$ düzeyinde anlamlıdır.					
(Sabit)	1,529		12,284	,000	
Koronavirüs Kaygı Düzeyi	,289	,306	4,786	,000**	H1d
Bağımlı Değişken: Yalıtılmışlık; $R^2=,094$; Düzeltilmiş $R^2=,089$ ANOVA testi $F=22,906$ *$p<,05$; **$p<,01$ düzeyinde anlamlıdır.					
(Sabit)	1,479		14,544	,000	
Koronavirüs Kaygı Düzeyi	,187	,247	3,797	,000**	H1e

Tablo 5. Devam.

**Bağımlı Değişken: Güçsüzlük; $R^2=.061$; Düzeltilmiş $R^2=.057$ ANOVA testi $F=14,415$
* $p<0,05$; ** $p<0,01$ düzeyinde anlamlıdır.**

Tablo 6. Değişkenler Arasında Otokorelasyon Tespitine Yönelik Durbin Watson Testi

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	Durbin Watson Değeri	Kabul Edilen Durbin Watson Değer Aralığı	Otokorelasyon Durumu
Koronavirüs Düzeyi	Kaygı Kendine Yabancılaşma	2,05	1,5-2,5	Otokorelasyon yok
Koronavirüs Düzeyi	Kaygı Bilimsel Araştırmaya Yabancılaşma	2,01	1,5-2,5	Otokorelasyon yok
Koronavirüs Düzeyi	Kaygı Öğretime Yabancılaşma	2,04	1,5-2,5	Otokorelasyon yok
Koronavirüs Düzeyi	Kaygı Yalıtılmışlık	1,74	1,5-2,5	Otokorelasyon yok
Koronavirüs Düzeyi	Kaygı Güçsüzlük	1,92	1,5-2,5	Otokorelasyon yok

Öncelikli olarak hipotez sonuçlarını yorumlamadan önce, hata terimleri arasında ilişki olup olmadığını belirlemek gerekmektedir. Regresyonun temel varsayımı, hata terimleri arasında ilişki olmamasına dayanmaktadır. Bu doğrultuda araştırmalarda, hata değişkeleri arasında otokorelasyon durumunu tespit etmek amacıyla Durbin Watson testi uygulanmaktadır. Tablo 5'te, kurulan regresyon modellerine ilişkin değişkenler arasında yapılan Durbin-Watson testi sonuçları, en düşük değer 1,74 en yüksek değer ise 2,05 olarak tespit edilmiştir. Öztürk (2006, s. 267) çalışmasında, ulaşılan bu değer 1,5-2,5 arasında olması durumunda, değişkenler arasında otokorelasyon problemi olmadığını ifade etmiştir. Bu doğrultuda bu çalışmada yapılan analizler sonucunda ulaşılan bulgular değerlendirildiğinde, değişkenler arasında otokorelasyon probleminin olmadığı görülmektedir.

Bu Doğrultuda Hipotez Testlerinin Sonuçları Şu Şekildedir:

H1a: Akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyi, kendine yabancılaşma üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1a'nın İstatistikî Yorumu: Tablo 5 incelendiğinde, yapılan regresyon analizi sonucunda ulaşılan p değerinin ,687; ($p>0,05$) olması nedeniyle, H1a hipotezi reddedilmiştir.

H1b: Akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyi, bilimsel araştırmaya yabancılaşma üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1b'nin İstatistikî Yorumu: Tablo 5 incelendiğinde, yapılan regresyon analizi sonucunda p değeri ,003 ($p<0,05$) olarak bulunmuştur. Analiz sonucunda ulaşılan $R^2=.039$ olarak tespit edilmiştir. Bu bulguyu yorumlamak gerekirse, akademisyenlerin bilimsel araştırmaya yabancılaşma oranlarının %039'luk kısmı koronavirüs kaygı düzeyleri ile açıklanmaktadır. Beta değerine bakıldığında, akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyleri bilimsel araştırmaya yabancılaşma düzeylerini pozitif yönde ve 0,150 oranında etkilemektedir. Yani koronavirüs kaygı düzeyinde yaşanan 1 birimlik artış, bilimsel araştırmaya yabancılaşma düzeyinde 0,150 birim artışa neden olmaktadır. Bu doğrultuda, H1b hipotezi kabul edilmiştir.

H1c: Akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyi, öğretime yabancılaşma üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1c'nin İstatistikî Yorumu: Tablo 5 incelendiğinde, elde edilen p değeri ,090; ($p>0,05$) olması nedeniyle, H1c hipotezi reddedilmiştir.

H1d: Akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyi, yalıtılmışlık üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1d'nin İstatistikî Yorumu: Tablo 5 incelendiğinde, elde edilen p değeri ,000 ($p<0,05$) olarak bulunmuştur. Yapılan regresyon analiz sonucunda ulaşılan $R^2=.094$ olarak tespit edilmiştir. Bu bulguyu yorumlamak gerekirse, akademisyenlerin yalıtılmışlık düzeylerinin %094'lük kısmı, koronavirüs kaygı düzeyleri ile açıklanmaktadır. Beta değerine bakıldığında, akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyleri yalıtılmışlık düzeylerini, pozitif yönlü ve 0,289 oranında etkilemektedir. Yani koronavirüs kaygı düzeyinde yaşanan 1 birimlik artış, yalıtılmışlık düzeyinde 0,289 birim artışa neden olmaktadır. Bu doğrultuda, H1d hipotezi kabul edilmiştir.

H1e: Akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyi, güçsüzlük üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1e'nin İstatistikî Yorumu: Tablo 5 incelendiğinde, elde edilen p değeri ,000 ($p<0,05$) olarak bulunmuştur. Regresyon analizi sonucunda ise R^2 değeri ,061 olarak tespit edilmiştir. Bu ifadeyi yorumlamak gerekirse; akademisyenlerin güçsüzlük düzeylerinin %061'lik kısmı, koronavirüs kaygı düzeyleri ile açıklanmaktadır. Beta değerine bakıldığında, akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyleri güçsüzlük düzeylerini, pozitif yönlü ve

0,187 oranında etkilemektedir. Yani koronavirüs kaygı düzeyinde yaşanan 1 birimlik artış, güçsüzlük düzeyinde 0,187 birim artışa neden olmaktadır. Bu doğrultuda *H1e hipotezi kabul edilmiştir*.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Günümüz modern iş piyasasında, sektör fark etmeksizin örgütlerin sürdürülebilir rekabet avantajı elde etmesinde rol oynayan en önemli ve değerli üretim faktörü, emek diğer bir ifadeyle insan kaynağıdır. İnsan kaynağını bu kadar önemli ve değerli kılan unsur ise insan kaynağının, taklit edilemez ve sahip olduğu bilgi, deneyim ve davranışların kısa sürede kopyalanamaz olmasından kaynaklanmaktadır (SaaPerez & Garcia-Falcon, 2002, s. 125). Buna ilaveten, diğer üretim faktörlerinin işlevsellik kazanması da insan kaynağına bağlıdır. Bu olumlu özelliklerinin yanı sıra örgütlerin, yönetim sürecinde en çok zorlandığı üretim faktörü de insan kaynağıdır. Çünkü çalışanlar sadece rasyonel değil aynı zamanda duygusal varlıklardır. Bu nedenle, örgüt içerisinde ortaya çıkan her türlü olumlu ve olumsuz durum, öncelikli olarak çalışanların örgüte karşı duygularının değişmesinde, sonrasında ise davranışlarının şekillenmesinde rol oynamaktadır. Bu durum ise genel olarak, çalışan performansının artmasında ya da azalmasında etkili olmaktadır (Nur & Kaya, 2022, s.110).

Üniversiteler açısından bakıldığında ise en değerli üretim faktörü, akademisyenlerdir. Akademisyenler, ülke kalkınmasının en önemli yapı taşlarından biri olup bilgi ve teknolojinin üretilmesinde ve üretilen bu değerlerin sonraki nesillere aktarılmasında aldığı rol yadsınamaz bir gerçektir. Ancak üniversitelerde başta merkezi kaynak odaklı üniversite politikalarında yaşanan değişim, akademisyenler arasında yaşanan çekişme, kavgaya ve kıskançlıklar, üniversite, fakülte ve birim bazlı yaşanan problemler vb. nedenler (Keser, 2016; Yıldız & Alıcı, 2019) akademisyenlerin performansını azaltarak mesleklerine yabancılaşmalarına neden olmuştur. Bu problemlere ek olarak, Covid-19'a yakalanma kaygısının da akademisyenliğe yabancılaşmaya neden olacağı öngörülmüştür.

Bu açıklamalar çerçevesinde bu çalışmada, yüz yüze eğitimin verildiği pandemi sürecinde, akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyinin akademisyenliğe yabancılaşma üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda, Harran Üniversitesinde görev yapmakta olan 224 öğretim elemanından, online ve yüz yüze anket yöntemi ile veri toplanmıştır. Toplanan veriler, SPSS 24 (Statistical Package for Social Sciences) programı ile araştırmanın modeline uygun analizler tercih edilerek yapılmıştır.

Araştırmada, akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyinin, akademisyenliğe yabancılaşmanın alt boyutlarından, kendine yabancılaşma üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığına bakılmış ve akademisyenlerin kendilerine yabancılaşmasında koronavirüs kaygı düzeyinin anlamlı bir etkisinin olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonuç, Özsarı ve Çetin (2022) araştırma bulguları ile paralellik, Alparslan vd. (2021) ve Kozhina ve Vinokurov'un (2020) araştırma bulguları ile zıtlık göstermektedir. Özsarı ve Çetin (2022) Türkiye hokey şampiyonasına katılan sporcular örnekleminde yaptıkları araştırmada da sporcuların, Covid-19 korkusu ile kendine yabancılaşmaları arasında herhangi bir ilişki tespit etmemiştir. Alparslan vd. (2021) akademisyenleri kapsayan araştırmalarında Covid-19 nedeniyle, pandemi döneminde akademisyenlerin kendilerine yabancılaşma düzeyinde artış olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Kozhina ve Vinokurov (2020) örneklem grubu olarak profesörleri seçtiği çalışmasında, pandemi sürecinde profesörlerin mesleklerine yabancılaşma düzeylerinde artış olduğunu tespit etmiştir.

Araştırmada, akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyinin, akademisyenliğe yabancılaşmanın bir diğer alt boyutu olan, kendine yabancılaşma üzerinde anlamlı bir etkisi olup olmadığına bakılmış ve akademisyenlerin bilimsel araştırmaya yabancılaşmasında, koronavirüs kaygı düzeyinin anlamlı bir etkisinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonuç Alparslan vd. (2021) ve Kozhina ve Vinokurov'un (2020) araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. Mevcut çalışma ve diğer iki araştırmanın farklı yıllarda yapılmış olmasına rağmen benzer sonuçlar göstermesi, akademisyenlerin koronavirüs sürecinin etkisi nedeniyle bilimsel çalışma performanslarında düşüşün devam ettiğinin göstergesi olarak yorumlanabilir.

Akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyinin, öğretime yabancılaşma üzerinde anlamlı bir etkisi olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan analizde, koronavirüs kaygı düzeyi ile öğretime yabancılaşma arasında anlamlı etki bulunamamıştır. Ulaşılan bu sonuç Alparslan vd. (2021) ve Kozhina ve Vinokurov'un (2020) çalışma sonuçları ile zıtlık göstermektedir. Öğretime yabancılaşma yaşayan bir akademisyen ders anlatmaktan zevk almaz, derslere bağlılık derecesi düşüktür ve dersi sadece yerine getirilmesi gereken bir zorunluluk olarak görür. Bu açıklamadan yola çıkıldığında pandeminin ilk dönemlerinde, aşının henüz bulunmadığı ve eğitimin online olduğu süreçte koronavirüs, akademisyenliğe yabancılaşmayı pozitif yönde etkilerken aşılama döneminde ve eğitimin yüz yüze olduğu süreçte koronavirüs, akademisyenliğe yabancılaşma üzerindeki etkisini kaybetmiştir. Bu bağlamda, aşının bulunması ve tekrar yüz yüze eğitime geçilmesinin, öğretime yabancılaşmayı negatif yönde etkilediği söylenebilir.

Araştırma sonucunda ulaşılan diğer önemli bir bulgu da akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyinin yalıtılmışlık üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunun tespit edilmesidir. Yalıtılmış bir akademisyen, zorunlu

olmadıkça meslektaşları ile bir araya gelmez, idari personel ile iletişim kurmaz ve aynı zamanda meslektaşları ile iletişim kurmada sorun yaşar (Yıldız & Alıcı, 2019, s. 55). Bu sonuç, Alparslan vd. (2021) ve Kozhina ve Vinokurov'un (2020) araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. Bu doğrultuda akademisyenlerin, koronavirüs yakalanma kaygısını tamamen atlatamadıkları ve bu nedenle örgüt içerisinde, diğer çalışanlarla çok fazla temas kurmamak için, tedbirli olmaya devam ettikleri söylenebilir.

Araştırmada son olarak, akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeyinin güçsüzlük üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Güçsüzlük duygusuna sahip bir akademisyen, öğrencilerle iletişim kurmada zorluk çeker ve ders anlatırken gerçek performansını gösteremez (Yıldız & Alıcı, 2019, s. 55). Bu sonuç Alparslan vd. (2021) ve Kozhina ve Vinokurov'un (2020) araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. Pandeminin ilk yıllarında koronavirüs nedeniyle güçsüzlük hisseden akademisyenlerin, mevcut dönemde de koronavirüs kaygısının, güçsüzlük duygusunu pozitif yönde etkilediği görülmektedir.

Her bilimsel çalışmada olduğu gibi mevcut çalışmada da birtakım kısıtlar mevcuttur. Araştırmanın kısıtları, uygulayıcılar ve araştırmacılar için geliştirilen öneriler şu şekildedir:

- Yapılan bu çalışmada, pandemi sürecinde ve yüz yüze eğitimin olduğu dönemde, akademisyenlerin koronavirüs kaygı düzeylerinin akademisyenliğe yabancılaşmaya olan etkisi incelenmiştir. Bu bağlamda, bundan sonra yapılacak araştırmalarda farklı değişkenlerin, akademisyenliğe yabancılaşma üzerindeki etkisi incelenebilir. Ayrıca akademisyenliğe yabancılaşmanın aracı ya da düzenleyici rolü araştırılarak, daha somut ve detaylı bulgulara ulaşılabilir.
- Araştırma belirli bir zaman dilimi çerçevesinde gerçekleştirilmiş olup ulaşılan bulgular, araştırmaya katılım sağlayan örneklem grubunun, belirlenmiş zaman dilimindeki görüşleri ile kısıtlıdır.
- Bu araştırmanın örneklemini, sadece bir kamu üniversitesinde hizmet veren öğretim elemanları oluşturmaktadır. Gelecek dönemlerde yapılacak araştırmalarda, kamu ve vakıf üniversitelerinde hizmet veren öğretim elemanlarından ayrı ayrı veri toplanarak, karşılaştırmalı analiz yapılabilir. Ve böylece kamu ve vakıf üniversiteleri için olguların, benzer ve farklı etkileri ayrı ayrı değerlendirilebilir. Ayrıca, örnekleme farklı meslek grupları dahil edilerek, akademi ile diğer meslek grupları da karşılaştırılarak ulaşılan sonuçlar genelleştirilebilir.
- Bu çalışmada, araştırmanın amacı doğrultusunda değişkenler arasındaki etkiyi belirlemek amacıyla, regresyon analizi yapılmıştır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda, demografik değişkenlerinde akademisyenlerin mesleklerine yabancılaşma düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği belirlenebilir.
- Araştırma bulguları sonucunda, aşının kullanıma başlandığı ve güven ortamının sağlandığı mevcut dönemde bile akademisyenlerin koronavirüs kaygısı yaşadığı ve bu durumun akademisyenlerde mesleki yabancılaşmaya neden olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda, hem kamu hem de özel sektördeki iş veren ve yöneticiler, salgınının tamamen ortadan kalkmadığını unutmamalı, salgının olası etkileri göz önünde bulundurularak, örgüt içerisinde çalışan destek birimi bulundurulmalı ve bu birimlerde uzman psikologlara yer verilerek ihtiyaç duyan personele ücretsiz psikolojik destek sağlanmalıdır.
- Salgının yayılma hızının tekrar artabilme olasılığı düşünülerek, uzaktan eğitim sistemine adaptasyon sorunu yaşayan öğrenciler ve öğretim elemanları için sürecin neden olabileceği sıkıntıları asgari düzeye indirmek amacıyla hizmet içi eğitimlerle, uzaktan eğitim konusundaki bilgi ve tecrübeleri artırılabilir.
- Yapılan bu çalışmada veriler, nicel araştırma yöntemi ile analiz edilmiştir. Sonraki çalışmalarda nitel araştırma yöntemi kullanılarak, yabancılaşmanın örgütsel neden ve sonuçlarına ilişkin, daha detaylı ve derinlemesine veriler elde edilebilir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı:	Yazarlar, araştırmayı katkı oranlarının eşit olduğunu beyan etmişlerdir.
Destek ve Teşekkür Beyanı:	Yazarlar, teşekkür beyanında bulunmamışlardır.
Çatışma Beyanı:	Yazarlar, kendileri ve üçüncü taraflar açısından herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan etmişlerdir.
Etik Kurul Raporu Gerekliliği Beyanı:	Yazarlar, çalışma için Harran Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan 11.01.2022 tarihli 2022/12 numaralı karar onay alındığını beyan etmişlerdir.
Sorumlu Editörler:	Prof. Dr. Hatice Özutku, Afyon Kocatepe Üniversitesi Doç. Dr. Osman Uslu, Afyon Kocatepe Üniversitesi Arş. Gör. Aykut Güryel, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Kaynakça/References

- Aiken, M., & Hage, J. (1966). Organizational alienation: A comparative analysis. *American Sociological Review*, 31(4), 497-507.
- Akdoğan, A.A., & Aydemir, C. (2018). Pozitif psikolojik sermayenin işe yabancılaşma üzerindeki etkisi. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (17. ÜİK Özel Sayısı), 307-318.
- Akyavuz, E. K. (2020). Ortaöğretim öğrencilerinin okul tükenmişliği ve okula yabancılaşma algıları arasındaki ilişkisinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(2), 847-857.
- Alparıslan, A., Polatçı, S., & Yastıoğlu, S. (2021). COVID-19 pandemisinin akademisyenliğe yabancılaşmaya etkisi üzerine bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 312-338.
- Ataman, K., Bozkurt, V., Göka, E., İlhan, M. N., Yıldırım, N., Çiftçi, E., Liman, U., & Vuran, B. (2021). COVID-19 küresel salgınının toplumsal etkileri. *Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi*, 78(3), 235-248.
- Aydın, E., & Özeren, E. (2019). Akademide işe yabancılaşma olgusu: Araştırma görevlileri üzerine nitel bir alan çalışması. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 12(22), 159-178.
- Bendau, A., Kunas, S. L., Wyka, S., Petzold, M. B., Plag, J., Asselman, E. & Ströhle, A. (2021). Longitudinal changes of anxiety and depressive symptoms during the COVID-19 pandemic in Germany: The role of pre-existing anxiety, depressive, and other mental disorders. *Journal of Anxiety Disorders*, 79, 1-9.
- Biçer, İ., Çakmak, C., Demir, H., & Kurt, M. E. (2020). Koronavirüs anksiyete ölçeği kısa formu: Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Anatolian Clinic the Journal of Medical Sciences*, 25 (Special Issue on COVID 19), 216-225.
- Bilgin, N. (2005). Tarımsal kooperatiflerde güven duygusunun ortakların kooperatife bağlılıkları ve performans algılarına etkisi: TARİŞ'te bir uygulama. *Doktora Tezi. Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Kocaeli*.
- Büyükoztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem akademi.
- Cao, J., Wei, J., Zhu, H., Duan, Y., Geng, W., Hong, X., Jiang, J., Zhao, X. & Zhu, B. (2020). A study of basic needs and psychological wellbeing of medical workers in the fever clinic of a tertiary general hospital in beijing during the covid-19 outbreak. *Psychotherapy and psychosomatics. Psychother Psychosom*, 89,252–254.
- Çağlar, Ç. (2013). Eğitim fakültesi öğrencilerinin yabancılaşma düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1497-1513.
- Çelik F. (2005). Ortaöğretim öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana*.
- Çelik, E., & Babaoğlu, E. (2017). Üniversite öğrencilerinin yabancılaşma düzeyi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 405-427.
- Çoban, O., Yıldırım, M., & Caz, Ç. (2019). An analysis of professional alienation in academics. *Universal Journal of Educational Research*, 7(2), 450-456.
- Çölgeçen, Y., & Çölgeçen, H. (2020). Covid-19 pandemisine bağlı yaşanan kaygı düzeylerinin değerlendirilmesi: Türkiye örneği. *Turkish Studies*, 15(4), 261-275.
- Dayan, S. (2021). COVID-19 ve aşı. *Dicle Tıp Dergisi*, 48(Özel Sayı), 98-113.
- Erjem, Y. (2005). Eğitimde yabancılaşma olgusu ve öğretmen: Lise öğretmenleri üzerine sosyolojik bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 395-417.
- Erol, Ö. (2012). Ürün yerleştirmeye ürün yerleştirmeye yönelik tutum ve yerleştirilen ürünlere yönelik davranışların sosyalleşme araçları ile açıklanması. *Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara*.
- Eryılmaz, A., & Burgaz, B. (2011). Özel ve resmi lise öğretmenlerinin örgütsel yabancılaşma düzeyleri. *Eğitim ve Bilim*, 36(161), 271-286.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS, third edition*.
- Göksu, Ö., & Kumcağız, H. (2020). Covid-19 salgınında bireylerde algılanan stres düzeyi ve kaygı düzeyleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).
- <https://personel.harran.edu.tr/tr/subeler/akademik-tayin-sube-mudurlugu/>
- Helmes, S. (2020). *Within the academy: Alienated in more ways than one: The alienated academic: The struggle for autonomy inside the university*. By Richard Hall, London, Palgrave Macmillan.
- Hoşgör, H., Ülker Dörttepe, Z., & Sağcan, H. (2020). Acil sağlık hizmetleri çalışanlarında covid-19 anksiyetesi ve mesleki performans ilişkisinin tanımlayıcı değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(3), 865-886.
- İrdem, Ş. (2021). Üniversite personelinin örgütsel yabancılaşma düzeyleri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8(1), 274-287.
- Karamustafaloğlu, O., & Yumrukçal, H. (2011). Depresyon ve anksiyete bozuklukları. *Şişli Eftal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıp Bülteni*, 45(2), 65-74.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kesen, M. (2016). Öğretim elemanlarının işe yabancılaşmasının etik liderlik ve demografik değişkenler açısından incelenmesi: Uygulamalı bir çalışma. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(22), 118-134.

- Kesik, F., & Cömert, M. (2014). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin işe yabancılaşma düzeylerine ilişkin algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 27-46.
- Kovancı, M., & Ergen, H. (2019). İlkokul öğretmenlerinin örgütsel yabancılaşmalarının sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 94-111.
- Kozhina, A. A., & Vinokurov, L. V. (2020). Work alienation during Covid-19: Main factors and conditions (an example of university professors). *Psychology in Russia: State of the art*, 13(4), 106-118.
- Lee, S. A. (2020). Coronavirus anxiety scale: A brief mental health screener for COVID-19 related anxiety. *Death Studies*, 1-9.
- Lukács, G. (1975). *The young Hegel: Studies in the relations between dialectics and economics*. London: Merlin Press.
- Malesza, M., & Kaczmarek, M. C. (2021). Predictors of anxiety during the covid-19 pandemic in Poland. *Personality and Individual Differences*, 170, 1-6.
- Marcuse, H., (1989). *Us ve devrim: Hegel ve toplumsal kuramın doğuşu (1954'te yazılan ek ile) (Çev: A. Yardımlı)*. İstanbul: İdea Yayınevi.
- Marx, K. (1993). *1844 El yazmaları (Çev. Kenan Somer)*. İstanbul: Sol Yayınları.
- Mohan, K. C., & Prasad, P. N. (2014). Work alienation among the employees in it sector. *PARIPEX-Indian Journal of Research*, 3(5), 140-142.
- Nur, E., & Kaya, K. (2022). Is work alienation the reason behind cyber loafing behaviors? A Research in the Banking Sector. *Journal of Current Researches on Business and Economics*, 12 (2), 109-132.
- Ocaktan, M. E., Keklik, A., & Çöl, M. (2002). Abidinpaşa Sağlık Grup Başkanlığı'na bağlı sağlık ocaklarında çalışan sağlık personelinde Spielberger durumluk ve sürekli kaygı düzeyi. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 55(1).
- Ollman, B. (2015). *Yabancılaşma: Marx'ın kapitalist toplumdaki insan anlayışı*. Yordam Kitap.
- Osmanoğlu, Ö. (2008). Yabancılaşma üzerine. *Sosyoloji Notları Dergisi*, 6, 13-20.
- Overend, T. (1975). Alienation: A conceptual analysis. *Philosophy and Phenomenological Research*, 35(3), 301-322.
- Ödemiş Keleş, N., & Cemaloğlu, N. (2022). Pandemi sürecinde çalışanların işe yabancılaşmaya ilişkin algıları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(1), 53-83.
- Ölmezoğlu İri, N.İ., & Korkmaz, F. (2021). Çalışanların koronavirüs kaygı düzeylerinin işte üretkenliğe etkisinde presentizm aracılık rolü. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17(Pandemi Özel Sayısı), 3367-3389.
- Öz, F. (2010). *Sağlık alanında temel kavramlar*. Ankara: İmaj Yayınları.
- Özbek, M.F. (2011). Örgüt içerisindeki güven ve işe yabancılaşma ilişkisinde örgüte uyum sağlamanın aracı rolü. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16 (1), 231-248.
- Özsarı, A., & Çetin, M. Ç. (2022). Covid-19 korkusu ve sporda yabancılaşma: Hokey sporcuları üzerine bir araştırma. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), 29-41.
- Öztürk, E. (2006). *Çoklu doğrusal regresyon modeli*, İçinde: Ş. Kalaycı (Ed). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri* (s.259-269). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Polat, Ş., & Özdemir, M. (2018). Ortaokul öğrencilerindeki eğitim stresi, okul tükenmişliği ve okula yabancılaşma arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(5), 1395-1406.
- Our World in Data (2023, 22 January). Daily new confirmed COVID-19 deaths per million people. <https://ourworldindata.org/explorers/coronavirus-data-explorer>.
- Saa-Perez, P. D., & García-Falcón, J. M. (2002). A resource-based view of human resource management and organizational capabilities development. *International journal of human resource management*, 13(1), 123-140.
- Sağlık Bakanlığı (2023). *Aşı uygulanacak grup sıralaması*. <https://covid19asi.saglik.gov.tr/%20TR-77707/asi-uygulanacak-grup-siralamasi.html>.
- Sanberk, İ. (2003). Öğrenci yabancılaşma ölçeği (bir geçerlik ve güvenilirlik çalışması). *Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana*.
- Seeman, M. (1959). On the meaning of alienation. *American Sociological Review*, 783-791.
- Sönmez, R.V. (2020). COVID-19 kaygısının iş gören performansı ve motivasyonu üzerine etkisi: Hizmet sektöründe bir araştırma. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(12), 155-175.
- Şimşek, H., & Akdemir, Ö. A. (2015). Üniversite öğrencilerinde okula yabancılaşma. *Current Research in Education*, 1(1), 1-12.
- Şimşek, H., Balay, R., & Şimşek, A.S. (2012). İlköğretim sınıf öğretmenlerinde mesleki yabancılaşma. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 53-72.
- Türkçapar, H. (2004). Anksiyete bozukluğu ve depresyonun tanısall ilişkileri. *Klinik Psikiyatri*, 4, 12-16.
- Yalçın, Ö., & Dönmez, A. (2017). Sosyal psikolojik açıdan yabancılaşma: Dean'in yabancılaşma ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 150-175.

- Yıldız, S., & Alıcı, D. (2019). Akademisyenliğe yabancılaşma ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 9(1), 49-58.
- Yılmaz, S., & Sarpkaya, P. (2009). Eğitim örgütlerinde yabancılaşma ve yönetimi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 314-333.
- Ying, Y., Kong, F., Zhu, B., Ji, Y. & Lou, Z. (2020). Mental health status among family members of health care workers in ningbo, china during the coronavirus disease 2019 (covid-19) outbreak: A cross-sectional study. *BMC Psychiatry*, 20,379.
- Yüksek Öğretim Kurumu (2021, 8 Eylül). YÖK Başkanı Erol ÖZVAR, üniversitelerde yüz yüze eğitimin detaylarını açıkladı. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2021/yok-baskani-ozvar-dan-yuz-yuze-egitime-iliskin-aciklamalar.aspx>.
- Yüksek Öğretim Kurumu (2021,11 Kasım). YÖK başkanı üniversitelerde aşı oranını açıkladı. https://basin.yok.gov.tr/InternetHaberleriBelgeleri/%C4%B0nternet%20Haber%20Belgeleri/2021/307_yok_baskani_tbmm_komisyonunda_konustu.pdf.